

[https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.10\(351\).3-10](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.10(351).3-10)
УДК 021.84:002.1-028.27]:021.61](100)(045)

Микола Сенченко,
в. о. директора Книжкової палати України, професор
office@ukrbook.net
<https://orcid.org/0000-0002-7445-5185>

Функціонування системи обов'язкового примірника електронних видань у різних країнах

Міністерство культури та стратегічних комунікацій (МКСК) майже два роки не може розробити проєкт ЗУ "Про внесення змін до Закону України "Про обов'язковий примірник документів".

Запропонований Книжковою палатою України варіант проєкту змін постійно "удосконалюється". Бібліотеки й інші установи намагаються поповнювати фонди за рахунок видавництва, й часто трапляється, що обов'язкові примірники цінних видань зникають. Видавництва вирішують проблему просто: не надсилають дорогі книги до бібліотек. Є видавництва, які взагалі не знають чи не хочуть знати про депозитарне зберігання друкованих та електронних видань. Така безгосподарність шкодить іміджу країни й дослідникам, які не можуть скористатися наявними документами.

У проведеному дослідженні зосереджено увагу на особливостях реєстрації, зберігання та використання обов'язкових електронних примірників видань в інших країнах, а саме: США, Великій Британії, Німеччині, Франції, Австралії, Канаді, Індії. Маю надію, що результати дослідження допоможуть МКСК ухвалити виважене рішення щодо проєкту ЗУ "Про внесення змін до Закону України "Про обов'язковий примірник документів".

Ключові слова: обов'язковий примірник; депозитарне зберігання; електронний документ; формати; захист авторських прав; цифрове архівування; мультимедійні матеріали; вебконтент

Постановка проблеми. Реєстрація та зберігання обов'язкового електронного примірника (ОЕП) документів (так званий обов'язковий депозит) є стандартною практикою багатьох країн і передбачає подання копії видання в електронному форматі до національної бібліотеки чи іншої відповідальної установи. Обов'язкове депонування примірників випущених видань сприяє ефективній організації архівування документів, захисту авторських прав, збереженню національної культурної спадщини та забезпеченню доступу до неї.

Книжкова палата України як установа, що відповідає за комплектування й зберігання всіх видів видань, випущених у нашій країні, зацікавлена в тому, щоб державний облік поширювався не лише на друковані, а й на електронні видання, а їх реєстрація відбувалася автоматично.

Для досягнення цієї мети Книжкова палата України потребує забезпечення сучасними програмними засобами, що дасть змогу завантажувати у внутрішню систему обліку установи всі наявні видання, а також автоматизувати щоденну реєстрацію нових.

Для впровадження корисного досвіду інших країн у сфері реєстрації та зберігання ОЕП було проведено запропоноване дослідження.

Мета статті — дослідити особливості функціонування систем обов'язкового примірника електронних видань у США, Великій Британії, Німеччині, Франції, Австралії, Канаді та Індії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо докладніше особливості реєстрації, зберігання та використання обов'язкового електронного примірника видань у зазначених країнах.

І. Сполучені Штати Америки

1. Основні характеристики системи електронного депозиту у США

У США функціонування системи електронного депозиту регулює **Закон про обов'язковий депозит 1870 р. (Copyright Act of 1870)** і його сучасні доповнення. Закон зобов'язує авторів і видавців надавати й друковані, й електронні копії (якщо такі доступні) публікацій до **Бібліотеки Конгресу США (Library of Congress)** [1].

Подання ОЕП є обов'язковим для забезпечення процесів цифрового архівування та спрощення доступу до фондів Національної бібліотеки.

Електронні примірники подають у форматах EPUB, PDF, MOBI та інших, що відповідають технічним стандартам.

Метою електронного депозиту є збереження національної культурної й інтелектуальної спадщини, а також забезпечення доступу до публікацій для науковців і громадськості.

2. Які видання подають на обов'язковий електронний депозит

Електронні книги (eBooks): електронні версії друкованих книг чи самостійно створені цифрові публікації; онлайн-журнали та періодичні видання.

Мультимедійні матеріали: відео- та аудіо-файли, подкасти, якщо їх розповсюджують в електронному форматі.

Інші цифрові публікації: звіти, наукові статті, вебконтент, якщо вони є предметом авторського права та доступні для громадськості.

3. Хто зобов'язаний подавати ОЕП

Автори та видавці: усі, хто публікує матеріали чи розповсюджує публікації у США, зобов'язані подавати ОЕП до Бібліотеки Конгресу. Вимога поширюється і на комерційних видавців, і на самвидавців.

4. Процедура подання

У Бібліотеці Конгресу розроблено онлайн-систему подання ОЕП **Copyright Office Electronic Registration System (eCO)**.

Алгоритм подання: реєстрація в системі eCO; завантаження електронного файлу публікації; надання метаданих (назва, автор, дата публікації); оплата адміністративного збору за реєстрацію авторського права (якщо застосовується).

Публікації подають у доступних форматах PDF, EPUB, MOBI, MP3 (для аудіо), MP4 (для відео). Файли мають бути повними копіями, без водяних знаків чи обмежень доступу.

Якщо завантаження через онлайн-систему неможливе, ОЕП можна подати на фізичному носії (CD/DVD, USB) поштою до Бібліотеки Конгресу.

5. Терміни подання

Електронний примірник видання подають протягом **трьох місяців** після публікації.

6. Використання поданих примірників

Подані електронні примірники зберігаються в цифровому архіві Бібліотеки Конгресу.

Матеріали можуть бути доступними в читальних залах бібліотеки, вільне розповсюдження без згоди автора чи видавця заборонено.

Науковці можуть використовувати матеріали для академічних і культурних досліджень.

7. Особливості вебархівування

Бібліотека Конгресу збирає й архівує вебконтент з урядових сайтів, соціальних мереж і культурних ресурсів.

Установа має спеціальні підрозділи для архівування цифрових мультимедійних матеріалів (фільми, музика, подкасти).

8. Захист авторських прав

Подання електронного примірника зазвичай супроводжується реєстрацією авторського права через **Бюро авторських прав США (United States Copyright Office)**, що забезпечує юридичний захист публікації.

Електронний примірник використовують винятково для архівування та наукових цілей.

9. Санкції за неподання

Порушення законодавчих норм щодо подання ОЕП може призвести до штрафів і втрати можливості реєстрації авторського права для публікацій у майбутньому.

10. Переваги електронного депозиту

Електронний депозит забезпечує:

— збереження цифрової інтелектуальної й культурної спадщини країни для майбутніх поколінь;

— доступ до повного спектра публікацій для наукових і культурних досліджень;

— офіційний захист публікацій у системі авторського права США.

Висновок

Електронний депозит у США є важливим елементом збереження національної культурної спадщини та підтримки системи авторського права. Завдяки сучасним цифровим платформам, зокрема eCO, процедура подання є швидкою, ефективною та зручною для авторів і видавців.

Що являє собою цифрова платформа eCO у США?

Electronic Copyright Office (eCO) — це онлайн-система, розроблена фахівцями Бюро авторських прав США, яка забезпечує процеси подання, адміністрування та опрацювання заявок на реєстрацію авторських прав. Система дає змогу авторам і видавцям реєструвати свої публікації, у тому числі й електронні, у зручний цифровий спосіб.

eCO підтримує процеси реєстрації авторських прав на книги (друковані та електронні); журнали, газети, статті; мультимедійні видання, зокрема музичні, відео- та аудіозаписи; фотографії, графічні роботи, програмне забезпечення.

Під час реєстрації електронний примірник документа подають до Бюро авторських прав.

Платформа дає змогу завантажувати електронні копії документів без потреби надсилати фізичні примірники.

Користувачі можуть стежити за статусом заявок; редагувати інформацію в заявці до моменту її подання; зберігати чернетки заявок для подальшого використання.

eCO застосовує для оплати адміністративного збору безпечні методи (кредитні картки, банківські перекази).

Процедура реєстрації через платформу eCO:

1. *Створення облікового запису.* Надання базової інформації про заявника.

2. *Заповнення онлайн-форми,* що містить: опис документа (назва, жанр, тип); дані про автора та власника авторських прав; дату публікації.

3. *Завантаження електронного примірника.* Формати файлів: PDF, EPUB, MP3, MP4, PNG,

JPEG, MIDI (для музичних видань) тощо. Документи завантажуються у цифровому форматі для рецензування й архівування.

4. **Оплата збору:** адміністративний збір за подання заявки залежить від типу документа, наприклад, для однієї стандартної заявки становить \$45—65.

Після завершення процесу заявник отримує підтвердження реєстрації та сертифікат авторського права.

Особливості використання платформи eCO для електронного депозиту

Подані матеріали розміщують у цифровому архіві Бюро авторських прав США для довготривалого зберігання.

Архівовані публікації доступні лише для внутрішнього використання Бюро та захищені від несанкціонованого доступу.

Переваги платформи eCO

1. Можливість подавати заявку онлайн без потреби в паперових документах.

2. Легка реєстрація, інтерактивний інтерфейс і можливість завантаження електронних примірників.

3. Скорочений час опрацювання заявок порівняно з традиційними паперовими процесами.

4. Статус заявок відображається в реальному часі.

5. Після реєстрації публікація стає офіційно захищеною відповідно до закону США.

Призначення платформи eCO

Для авторів та правовласників: легкий і швидкий спосіб реєстрації прав на інтелектуальну власність.

Для дослідників: забезпечення надійного архівування робіт.

Для урядових структур: управління та моніторинг дотримання авторських прав на національному рівні.

Висновок

eCO — це цифрова платформа, яка дає змогу модернізувати процес реєстрації авторських прав у США, спростити подання заявок, забезпечити швидке опрацювання документів та ефективний захист інтелектуальної власності.

II. Велика Британія

1. Основні характеристики системи електронного депозиту у Великій Британії

У Великій Британії обов'язкові електронні примірники реєструють у **Британській бібліотеці** (*British Library, BL*) згідно із **Законом про обов'язковий примірник 2003 р.** (*Legal Deposit Libraries Act 2003*). Він зобов'язує видавців подавати копії усіх видів публікацій до національних бібліотек для збереження та архівування. У 2013 р. закон було оновлено через потребу реєстрації цифрових матеріалів [2].

Електронні книги надсилають у доступних форматах, як-от PDF або EPUB.

Британська бібліотека розробила систему **Digital Deposit Service** для автоматизованого подання електронних публікацій, що дає видавцям змогу завантажувати електронні публікації безпосередньо через онлайн-платформу.

2. Які видання подають на обов'язковий електронний депозит

Електронні книги; журнали, газети та періодичні видання в цифровій формі; вебсайти та онлайн-контент із доменом .uk або матеріали, що публікуються у Великій Британії; мультимедійні матеріали, доступні в електронній формі, якщо вони мають наукову, культурну чи історичну цінність.

Винятки: конфіденційні документи, приватні листи чи контент, доступний обмеженій аудиторії.

3. Хто зобов'язаний подавати ОЕП

Усі видавці повинні подавати обов'язковий примірник електронних видань, які вони випускають, разом із друкованими версіями, якщо такі наявні.

ОЕП подають до шести головних бібліотек: Британська бібліотека; Національна бібліотека Шотландії (*National Library of Scotland*); Національна бібліотека Вельсу (*National Library of Wales*); Бодліанська бібліотека в Оксфорді (*Bodleian Libraries*); Бібліотека Кембриджського університету (*Cambridge University Library*); Бібліотека Триніті-коледжу в Дубліні (*Trinity College Library, Dublin*).

4. Процедура подання

Видавці подають ОЕП через Digital Deposit Service, виконуючи такі операції: реєстрація на платформі; завантаження електронного файлу (PDF, EPUB тощо); надання метаданих (назва книги, автор(и), рік і місце публікації, інші дані про видання); підтвердження подання.

ОЕП подають у форматах, які забезпечують довготривале зберігання: PDF/A (для текстових документів); EPUB (для електронних книг); XML (для технічних і наукових документів).

5. Терміни подання

Електронний примірник подають протягом **одного місяця** від дати публікації.

6. Використання поданих примірників

Матеріали доступні лише в читальних залах національних бібліотек.

Науковці можуть використовувати матеріали для досліджень.

Збереження національної цифрової спадщини.

7. Особливості вебархівування

Вебсайти з доменом автоматично збираються за допомогою вебархівування, уникаючи безпосередньої участі видавців.

8. Захист авторських прав

Публічне розповсюдження поданих примірників без дозволу видавця заборонено.

Подані матеріали використовують винятково для архівування та академічних досліджень.

Бібліотеки гарантують, що не надаватимуть електронні примірники в користування з комерційною метою.

9. Санкції за неподання

Порушення норм Закону про обов'язковий примірник може призвести до штрафів та адміністративних санкцій для видавців.

10. Переваги електронного депозиту

Закон про обов'язковий примірник забезпечує довготривале збереження публікацій, які є важливою частиною культурної та наукової спадщини країни.

Публікації доступні для науковців і громадськості в межах національних бібліотек.

Система сприяє створенню єдиної бази національних публікацій.

Висновок

Електронний депозит у Великій Британії є сучасною системою збереження національної цифрової спадщини. Закон про обов'язковий примірник сприяє розвитку дослідницьких ресурсів, забезпечує архівування культурних і наукових документів, підтримує прозорість видавничої діяльності.

III. Німеччина

1. Основні характеристики системи електронного депозиту в Німеччині

Функціонування системи електронного депозиту в Німеччині регулює **Закон про обов'язковий примірник**, відповідно до якого видавці повинні подавати електронні публікації до **Німецької національної бібліотеки** (*Deutsche Nationalbibliothek, DNB*) [3].

DNB забезпечує збереження електронних копій на довготривалій основі та має підрозділи для зберігання аудіо- та відеоматеріалів, що відповідають вимогам електронного депозиту.

Електронні примірники подають у форматах PDF/A, EPUB або XML.

Електронний депозит обов'язковий для всіх видань, випущених у Німеччині, охоплюючи самвидав. Дотримання цієї вимоги сприяє збереженню національної цифрової спадщини, архівуванню та забезпеченню доступу до публікацій для науковців і громадськості.

2. Які видання подають на обов'язковий електронний депозит

Електронні книги; електронні журнали та періодичні видання; дисертації, звіти й інші академічні праці; вебконтент із доменом *.de* чи контент, опублікований видавцями в Німеччині; мультимедійні матеріали (аудіокнижки, подкасти, відео, доступні онлайн або через електронні платформи).

3. Хто зобов'язаний подавати ОЕП

Комерційні та некомерційні видавці, які розповсюджують публікації на території Німеччини; самвидавці, які випускають електронні книги, дисертації чи мультимедійні матеріали; онлайн-платформи, через які поширюють контент.

Автори дисертацій, які захищаються в університетах Німеччини, також зобов'язані подавати електронні примірники праць до DNB.

4. Процедура подання

Німецька національна бібліотека створила платформу для автоматизованого подання ОЕП, яке передбачає такий алгоритм: реєстрація; завантаження електронного файлу (PDF, EPUB, XML); надання метаданих (назва, автор, дата публікації, місце видання); підтвердження подання.

До електронного депозиту публікації подають у таких форматах: PDF/A — для архівування документів; EPUB — для інтерактивних книг; XML — для наукових і технічних матеріалів. Усі файли мають бути повними та без обмежень доступу.

5. Терміни подання

Електронний примірник має бути поданий протягом **шести місяців** після публікації.

6. Використання поданих примірників

Подані матеріали перебувають на довготривалому зберіганні у цифровому архіві.

Електронні примірники доступні для науковців і дослідників у читальних залах DNB.

Дані з поданих публікацій використовують для аналізу публікаційної активності в Німеччині.

7. Особливості вебархівування

Автоматизоване вебархівування: DNB використовує спеціальне програмне забезпечення для автоматичного збирання вебконтенту, зокрема сайтів із доменом *.de*.

8. Захист авторських прав

Подані електронні примірники захищені відповідно до німецького Закону про авторське право.

Публікації не дозволено розповсюджувати в комерційних цілях або розміщувати у вільному доступі без дозволу автора чи видавця.

9. Санкції за неподання

Порушення вимог щодо подання електронного примірника може призвести до штрафів чи обмеження прав на публікацію в майбутньому.

10. Переваги електронного депозиту

Система електронного депозиту дає змогу: забезпечити архівування публікацій, які є частиною культурної, наукової чи історичної спадщини; створити єдину базу даних для дослідників, котра надає доступ до всіх видів публікацій; підтримувати прозорість публікаційної діяльності (DNB використовує дані для аналізу активності видавців і авторів).

Висновок

Електронний депозит у Німеччині є важливим інструментом збереження національної цифрової спадщини. DNB працює як сучасна архівна установа, що інтегрує інноваційні підходи до збирання, архівування та доступу до електронних публікацій.

IV. Франція

1. Основні характеристики системи електронного депозиту у Франції

Система електронного депозиту Франції передбачає обов'язкове подання електронних копій публікацій до **Національної бібліотеки Франції** (*Bibliothèque nationale de France, BnF*). Це головна організація, що забезпечує архівування та опрацювання електронних публікацій, збереження національної цифрової спадщини [4].

Електронний депозит є частиною системи *dépôt légal* (обов'язковий депозит), створеної в XVI ст. для реєстрації друкованих матеріалів, а нині адаптованої до цифрової епохи.

Електронні примірники подають у форматах PDF, EPUB або XML з метою збереження документів й підтримання їх доступності.

2. Які видання подають на обов'язковий електронний депозит

Усі види електронних публікацій, створених або розповсюджених у Франції: електронні книги; журнали, газети та інші періодичні видання; веб-контент, охоплюючи вебсайти, блоги, електронні звіти; мультимедійні матеріали, зокрема подкасти чи відео, якщо вони доступні в електронному форматі; публікації, що мають комерційний і некомерційний характер, за винятком приватних документів чи матеріалів обмеженого доступу.

3. Хто зобов'язаний подавати ОЕП

Усі видавці, які поширюють електронний контент у Франції, незалежно від того, чи це комерційні, чи некомерційні організації; автори самвидаву, які публікують свої матеріали у цифровій формі; вебплатформи, які розміщують електронний контент (наприклад, статті, книги чи відео).

4. Процедура подання

Публікації подають через спеціальну платформу BnF для електронного депозиту.

Документи подають у форматах, які забезпечують їх довготривале зберігання: PDF/A, EPUB, XML.

BnF також автоматично збирає дані з вебсайтів, що мають домен *.fr*, використовуючи вебархівування.

5. Терміни подання

Реєстрація ОЕП не потребує активних дій з боку видавця: збирання відбувається за ініціативою BnF та автоматично за допомогою робота.

6. Використання поданих примірників

Матеріали, зібрані через депозит, доступні для науковців і дослідників у читальних залах BnF.

BnF використовує систему електронного депозиту для формування статистичної картини та моніторингу публікаційної активності у Франції.

Електронний депозит дає змогу зберігати публікації у цифровому форматі для майбутніх поколінь.

7. Особливості вебархівування

Усі вебсайти з доменом *.fr* або розміщені у Франції автоматично архівуються в межах електронного депозиту.

Зібрані матеріали зберігаються в цифровому архіві BnF.

8. Захист авторських прав

Матеріали, зібрані через електронний депозит, використовують винятково для архівування; академічних досліджень; збереження культурної спадщини.

Документи не доступні для вільного розповсюдження чи комерційного використання без дозволу автора або видавця.

9. Санкції за неподання

Порушення законодавчих норм щодо подання електронного примірника може призвести до штрафів або інших юридичних наслідків.

10. Переваги електронного депозиту

Електронний депозит як частина системи обов'язкового примірника, дає змогу збирати, зберігати та вивчати документи всіх видів з метою створення довідкового фонду — найважливішого елемента колективної пам'яті держави.

Збереження культурної спадщини країни та надання до неї доступу.

Висновок

Зберігання обов'язкових примірників друкованих видань у Франції здійснюється від XVI ст. З розвитком інформаційних технологій було розпочато збирання ОП електронних видань і формування електронного депозиту. Розроблено оригінальну технологію формування депозиту електронних видань, захисту авторських прав та організації використання праць дослідниками і студентами.

V. Австралія

1. Основні характеристики системи електронного депозиту в Австралії

Функціонування системи електронного депозиту в Австралії регулює **Закон про обов'язковий примірник 2016 р. (Legal Deposit Act 2016)**. Документ зобов'язує видавців подавати копії електронних публікацій до **Національної бібліотеки Австралії (National Library of Australia, NLA)** та інших бібліотек, що входять до системи обов'язкового примірника [5].

Документи для електронного депозиту подають у форматах PDF, EPUB, MOBI, а також в інтерактивних форматах.

Австралія використовує платформу **Trove**, яка автоматизує процес подання електронних примірників.

Уся інформація про національні публікації (електронні й друковані) архівується у відкритому доступі.

2. Які видання подають на обов'язковий електронний депозит

Електронні книги; онлайн-журнали та газети; блоги, вебсайти й інші цифрові ресурси; мультимедійні матеріали (відео, подкасти, аудіокниги); наукові та технічні звіти, дисертації; усі публікації, доступні громадськості через інтернет, незалежно від того, є вони безоплатними чи комерційними.

3. Хто зобов'язаний подавати ОЕП

Комерційні видавництва, самвидавці та інституційні видавці, які публікують електронний контент в Австралії; автор (якщо він самостійно поширює електронну публікацію); будь-яка організація, що створює електронний контент, доступний громадськості.

4. Процедура подання

Алгоритм подання ОЕП передбачає такі кроки: реєстрація автора чи видавця в системі Trove; завантаження електронного файлу публікації; додавання метаданих (назва, автор(и), рік публікації); підтвердження подання.

5. Терміни подання

Електронний примірник слід подати протягом **30 днів** після публікації.

6. Використання поданих примірників

Електронні публікації зберігаються для довготривалого архівування та доступні для перегляду в читальних залах національних бібліотек. Окремі примірники, за згодою видавців, можуть бути розміщені у відкритому доступі через платформу Trove.

7. Особливості вебархівування

Бібліотека автоматично збирає контент з австралійських вебсайтів (домен .au) для архівування.

8. Захист авторських прав

Подані матеріали використовують винятково для архівування та досліджень.

Комерційне використання без згоди автора чи видавця заборонено.

9. Санкції за неподання

Недотримання вимог щодо подання електронного примірника може призвести до штрафів чи обмеження публікаційних прав.

10. Переваги електронного депозиту

Електронний депозит забезпечує збереження всіх публікацій, що є важливою частиною австралійської культури й історії.

Архів дає змогу вести облік усіх публікацій в Австралії.

Висновок

Електронний депозит в Австралії є важливим інструментом збереження цифрової культурної та наукової спадщини країни. Завдяки платформі Trove процес подання електронних примірників є зручним і сприяє інтеграції наукових та культурних ресурсів у національний архів.

VI. Канада

1. Основні характеристики системи електронного депозиту в Канаді

Систему електронного депозиту регулює **Закон про обов'язковий примірник (Legal Deposit Act)** та адмініструє установа **Бібліотека та Архів Канади (Library and Archives Canada, LAC)**. Закон зобов'язує видавців подавати копії публікацій, охоплюючи електронні, для архівування та збереження. Електронні копії подають через автоматизовану систему переважно у форматах PDF і EPUB. Електронний депозит є важливим для збереження культурної та наукової спадщини Канади [6].

2. Які видання подають на обов'язковий електронний депозит

Електронні книги; електронні журнали та газети; вебсайти та цифрові платформи; вебконтент із доменом .ca або той, що поширюється в Канаді; мультимедійні матеріали (подкасти, відео, аудіокниги); дисертації, звіти, технічна документація.

Обов'язковому депозиту підлягають усі публікації, доступні громадськості через електронні чи друковані платформи.

3. Хто зобов'язаний подавати ОЕП

Комерційні видавництва, самвидавці, урядові установи; особи, які самостійно розміщують публікації в інтернеті; установи, що створюють цифровий контент для громадського доступу.

4. Процедура подання електронного примірника через платформу LAC: реєстрація видавця або автора у системі Library and Archives Canada; завантаження електронного файлу (PDF, EPUB, MP3 тощо); надання метаданих: (назва, автор(и), рік і місце публікації); підтвердження подання.

Під час подання використовують такі формати файлів: PDF/A (для текстових документів), EPUB (для електронних книг), MP3, MP4 (для аудіо- та відеоматеріалів).

5. Терміни подання

Електронний примірник має бути поданий протягом **трьох місяців** після публікації.

6. Використання поданих примірників

Подані матеріали розміщують у цифровому архіві LAC для довготривалого збереження.

Примірники доступні для науковців та громадськості у читальних залах бібліотеки.

Окремі публікації можуть бути доступні онлайн, якщо це узгоджено з видавцем або автором.

7. Особливості вебархівування

Бібліотека та Архів Канади використовує спеціальні програми для збирання вебконтенту з доменом .ca.

8. Захист авторських прав

Усі подані матеріали захищені законодавством щодо авторського права та використовуються винятково для архівування та дослідницьких завдань.

Бібліотека не має права розповсюджувати матеріали без згоди власника прав.

9. Санкції за неподання

Порушення норм закону щодо обов'язкового подання електронних примірників може призвести до адміністративних штрафів і вилучення видавця чи автора з реєстру.

10. Переваги електронного депозиту

Електронний депозит сприяє архівуванню матеріалів, які є важливими для збереження культурної, наукової та історичної спадщини Канади. Науковці та дослідники мають доступ до повного спектра публікацій. Створюється база даних, яка відображає публікаційну активність у країні.

Висновок

Електронний депозит у Канаді є важливим інструментом збереження цифрової та друкованої спадщини країни. Завдяки сучасній системі подання через платформу LAC забезпечується ефективне архівування матеріалів та підтримка наукових і культурних досліджень.

VII. Індія

1. Основні характеристики системи електронного депозиту в Індії

Функціонування системи електронного депозиту регулює Закон про авторське право (*Copyright Act, 1957*) і його доповнення. Хоча формальна система обов'язкового електронного депозиту не настільки розвинута, як у зазначених країнах, Індія впроваджує політику збереження цифрової спадщини. Обов'язковий примірник подають до **Національної бібліотеки Індії** (*National Library of India, NLI*) та інших відповідальних установ [7].

Електронні копії видань приймають у доступних форматах для забезпечення архівування й надання доступу до публікацій.

2. Які видання подають на обов'язковий електронний депозит

Електронні книги; електронні журнали та періодичні видання; мультимедійні матеріали (відео, подкасти, аудіо книги); наукові публікації, звіти та дисертації; цифрові архіви газет і журналів.

Закон поширюється на матеріали, доступні в Індії через інтернет, незалежно від формату чи мети публікації.

3. Хто зобов'язаний подавати ОЕП

Усі видавці, які створюють електронний контент, розміщений у відкритому доступі або через підписку; самвидавці, які публікують цифровий

контент (наприклад, електронні книги, дисертації); університети, які створюють дослідницькі роботи у цифровому форматі.

4. Процедура подання

Процес передбачає такий алгоритм: реєстрація видавця або автора в Національній бібліотеці Індії; завантаження електронного примірника на офіційну платформу бібліотеки; надання метаданих: назва публікації, автори, дата та місце публікації; підтвердження подання.

Використовують доступні формати файлів (PDF, EPUB тощо). Перевагу віддають стандартним форматам: PDF/A (довготривале архівування), EPUB (для інтерактивних книг), MP3, MP4 (для аудіо- та відеоматеріалів).

Якщо немає можливості подати ОЕП онлайн, видавці можуть передати матеріали на фізичних носіях (USB, CD/DVD).

5. Терміни подання

Електронний примірник має бути поданий протягом **60 днів** після публікації.

6. Використання поданих примірників

Електронні примірники зберігаються в Національній бібліотеці для довготривалого архівування.

Матеріали доступні для науковців у читальних залах бібліотеки.

За згодою видавця чи автора, деякі матеріали можуть бути доступні у відкритому доступі.

7. Особливості вебархівування

Індія активно розвиває цифрові архіви через ініціативи на кшталт **Digital Library of India**.

Публікації, доступні на вебсайтах з індійським доменом .in, можуть бути автоматично зібрані для архівування.

8. Захист авторських прав

Відповідно до Закону про авторське право, подані матеріали захищені від комерційного використання без дозволу автора чи видавця.

Бібліотека гарантує, що надаватиме публікації винятково для досліджень й архівування.

9. Санкції за неподання

Порушення вимог щодо подання ОЕП може призвести до адміністративних штрафів і вилучення з реєстру видавців.

10. Переваги електронного депозиту

Забезпечується архівування матеріалів, що мають культурну, наукову чи історичну цінність. Матеріали слугують базою для наукових досліджень. Створюється реєстр електронних публікацій, доступних в Індії.

Висновок

Система електронного депонування видань в Індії має на меті зберігання цифрової культурної спадщини та забезпечення доступу до матеріалів для науковців і громадськості. Завдяки підтримці Національної бібліотеки та цифрових архівів цей процес сприяє збереженню наукових і культурних надбань країни для майбутніх поколінь.

- Майбутнє книжкової індустрії залежить від здатності видавців адаптуватися до технологічних змін, підтримувати локальні ринки та розширювати міжнародну співпрацю. Книги залишаються без кордонів, об'єднуючи культури та ідеї, і ця стаття має на меті продемонструвати, як сучасні технології впливають на особливості зберігання та використання літератури у XXI ст. Сподіваємося, що дослідження надихне читачів, видавців і авторів на нові ідеї й ініціативи, що сприятимуть розвитку глобального книговидання.

1. Electronic deposit system (EDS) user guide. 2024. *Library of Congress*. URL: <https://www.loc.gov/copyright/deposit/eds/>.
2. Legal deposit. 2024. *British Library*. URL: <https://www.bl.uk/services/legal-deposit>.
3. Sammlung unkörperlicher Medienwerke. 2024. *Deutsche Nationalbibliothek*. URL: [dnb.de](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:5:1-63884-p0011-9).
4. Dépôt légal éditeur: mode d'emploi. 2024. *Bibliothèque nationale de France*. URL: [bnf.fr](https://www.bnf.fr/).
5. Legal Deposit. 2024. *National Library of Australia*. URL: nla.gov.au.
6. Legal Deposit. 2024. (Загальний огляд депозиту для електронних публікацій; інструкції для видавців (e-books, e-serials)). *Library and Archives Canada*. URL: Depotlegalnumerique@bac-lac.gc.ca.
7. National Library of India: Acquisition Policy. 2024. *National Library of India*. URL: [nationallibrary.gov.in](https://www.natlib.ernet.in/).

Acting Director of the Book Chamber of Ukraine, Professor

For almost two years, the Ministry of Culture and Strategic Communications (MCSC) has been unable to develop the draft Law of Ukraine "On Amendments to the Law of Ukraine "On Legal Deposit of Documents".

The version of the draft amendments proposed by the Book Chamber of Ukraine is constantly being "improved". Libraries and other institutions are trying to replenish their funds at the expense of publishing houses, and it often happens that legal deposit copies of valuable publications disappear. Publishing houses solve the problem simply: they do not send expensive books to libraries. There are publishing houses that do not know or do not want to know about the depository storage of printed and electronic publications. Such mismanagement harms the image of the country and researchers who cannot use the available documents.

The proposed study focuses on the features of registration, storage and use of legal deposit electronic copies of publications in other countries, namely: USA, Great Britain, Germany, France, Australia, Canada, India. I hope that the results of the study will help the MCSC make a balanced decision regarding the draft Law of Ukraine "On Amendments to the Law of Ukraine "On the Legal Deposit of Documents".

Keywords: legal deposit; depository; electronic document; formats; copyright protection; digital archiving; multimedia materials; web content

БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА

УДК 027.022.081:004.773.8](477)''364''(045)

здобувач вищої освіти ОС "Доктор філософії", КНУКіМ

<https://orcid.org/0009-0001-3178-3832>

Соціальні мережі як основа медіасередовища публічних бібліотек України

У статті з'ясовано роль соціальних мереж у формуванні медіасередовища публічних бібліотек України. Проаналізовано досвід використання платформи Facebook у роботі книгозбірень і визначено особливості їх активності у цифровому середовищі. Проведено типологізацію стратегій формування медіасередовища публічними бібліотеками України. Зосереджено увагу на ролі українських книгозбірень в умовах війни. Зроблено висновок, що сучасні соціальні мережі становлять фундаментальну основу медіасередовища публічних бібліотек України й відіграють важливу роль у забезпеченні й розширенні доступності послуг. На основі аналізу